

ערנעםט — סעטאן טאמפאן.

וילבער פלאק

(א געשיכטע פון א קרא)

איבערן דורך סאניע קאנטאָר.

פָּרְלָג

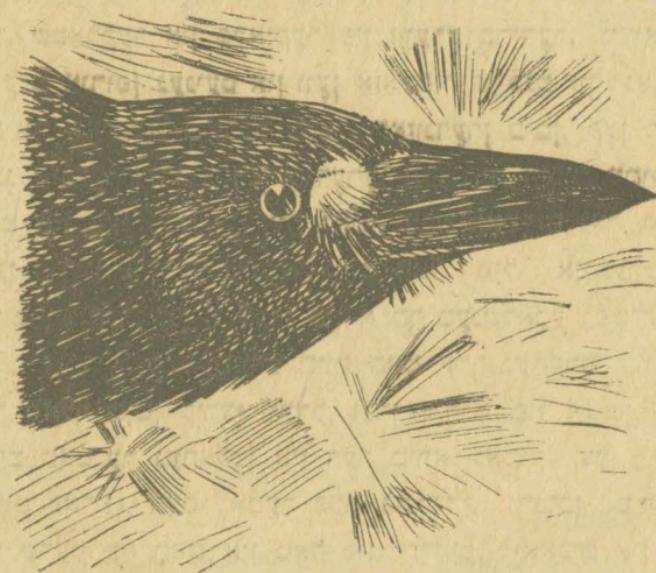
"דָּם בּוֹךְ"

בִּיאַלְיָסְטָאָק.

1920

זיל בער פֿלעַק.

(א געשיכטע פון א קרא.)

ווער פון אונז האט געהאט די מענלאכקייט צו באקענען
ויך מינטן איגנטימען לעבן און געווואוינהיטן פון א ווילדרע חיה?
ニムト אוא חיה, וועלכע מטרעפט אינמאָל אָדרער צוּי מְאָל אִין א
ווײַיטן שפֿאצֵיר, אָדרער וועלכע מְהַאלֶּט אַן שטיג אִין אַ שְׁטוּב,
בְּכִי צוּ קענען די גאנצע געשיכטע פון לעבן, געווואוינהיטן אַן
מדות פון אַ חיה, מְאוֹ מְעָן זַי אַ לאָגָע צִיטַ קענען, ווען זַי אַיְוָ
נאָך אוּיפּ דְּרַעַר פֿרִיהַיט.
געווינלאָך אַיְוָן זַיְעַר שׂוּעַר צו אַונטערשְׁיַידַן אִין חיה פון

דער צוּוִיטָעֶר. אַ פּוֹקֵם אַדְרָעֶר אַ קְרָא אַנְיָאוֹן גַּעֲרָאָטָן אַיְן אַיר בְּרוֹדָעֶר, אַז סְאַן שְׁוֹעֶר צַו דְּעַרְגִּינִין, צַו מְטֻרְעָפֶט בָּאַמָּת דִּי זַלְבָּעֶה חַיה אַיְסָס נִיִּי.

פּוֹן צַיִיט צַו צַיִיט טְרָעָפֶן זַיְךְ אַבְּעָר חַיּוֹת, וּוֹאָס וַיְנַעַן גַּרְעַשׂ סְעָר, שְׁטָאַרְקָעֶר אַנְיָן פְּיַאַיקָּעֶר פּוֹן וַיְמַעַרְעָר בְּרִידָעֶר. מְיוֹאַלְט וַיַּיְגַּעַן אַנְרָוּפֶן גַּעַנְיָעֶס אַונְוַעַן אַזְאָז חַיה צַיִיכָּנֶט זַיְךְ נַאֲךְ אַיְסָס מִיטָּאָר גַּעַשְׁטָאַלְט אַדְרָעֶר מִיטָּא בְּאַזְוֹנְדָּעָרְן סִימָן, קָעַן מַעַן אַיר גִּרְנָג אַינְטָעַרְשִׁידָן צַוְּיָשָׂן אַנְדָּעָרֶעֶץ, אַזְאָז חַיה וַיְעַרְטָמְמִילָא בָּאַרְיִמְטָט אַנְיָן בָּאַוּאָסְטָט אַיְן אַיר לְאָנדָר. דָּאָס בָּאַוְיִזְוָט נָאָר, אַז דָּעֶר לְעַבְּן פּוֹן אַ וַיְלַדְעָר חַיה אַיְן אַפְּטָמָל פִּילְאַ אַינְטָעַרְעָסְאַנְטָעֶר אַיְן פְּאַרְבִּינְקָעֶר, וַיַּיְאַלְעַבְּן פּוֹן אַ סְּךְ מַעַנְשָׁלָהָכָּעָנְפָשָׂוֹת.

צַו דָּעֶר קָאַטְעַנְגָּרִיעַ חַיּוֹת הָאָט אַיְיךְ גַּעַהְעָרֶת קְוֹרְטָאָן דָּעֶר וַוְאַלְפָ מִיטָּן קְוֹרְצָן וַוְיִידָּל, (אַיְן אַנְהָזָב פּוֹן 14-טָן יַאֲרָהָנוֹ דָּעֶרְתָּ הָאָט עַר גַּעַהְאַלְטָן אַיְן דָּעֶר מַזְוָרָא גַּעַנְצָעָז צָעָן יַאֲרָ דִּי שְׁטָאַט פָּאָרִיז), דָּעַם לְאַמְּעָר בָּעָר גְּרִיזָלָגָן, וּוְלָכָן מְדָעַרְמָאַט מִיטָּטְשָׁרָעָק עַד הַיּוֹם, אַיְן טָאָל פּוֹן הַיְּלִילִיקָן יַאֲלָכִים אַיְן קָאַלְיִיְּפָאַרְנִיעַ, לְאָבָא, דָּעֶר קִינְגָּן פּוֹן קְוּרְוִמְפָא, וּוֹאָס פְּלַעַנְטָאָן מַשְׁךְ פּוֹן 5 יַאֲרָ, טַוִּיטָן צַו אַיְין קוֹ, טַעַקְלָאָפָ, דָּעֶר „צִיּוֹנָ-לְעַמְפָעָרָת”, וּוֹאָס הָאָט אַומְגַעְבָּרָאַט בַּיְּדֵי הַדְּרִיחָנְדָעָרָת מַעַנְשָׁן אַיְן קְנַאֲפָעָ צְוּוֹיָיָי יַאֲרָ—אַיְן אַזְאָז הַעַלְדָּא אַיְן אַיְיךְ גַּעַוּעַן דָּעֶר אַלְטָעָר זַיְךְ בְּעַדְעָר פְּלָעָק, וַיַּיְנַעַשְׁיכְּטָעָר וּוֹיְלָאַיְיךְ אַיְצָטָק קְוֹרְצָאַיְבָּעָרְגָּעָבָן.

וַיְלַכְּבָּעַרְפָּלָעָק אַיְן גַּעַוּעַן אַנְיַאלְטָעָרְקָלְגָּעָ קְרָא, וַיַּיְנַעַן צְוֹנָאָן מַעַן הָאָט עַר בָּאַקְוּמָעָן צְוֹלִיבָדָעָר דָּעַם וַיְלַכְּבָּעַרְ-וַוְיִיסְן פְּלָעָק, גְּרוֹזָס וַיַּיְנַעַן אַגְּרָאַשָּׁן, וּוֹאָס אַיְן גַּעַוּעַן צַוְּיָשָׂן וַיַּיְנַעַן אַוְיָגָן וַיַּיְנַעַן שְׁנָאָבָל פּוֹן דָּעֶר

רעכטער זימט. נאר אדאנק דעם פלעך האָזַן אַזְמַן געקענט
אויסטיילן ליעלט פון פארשיידענע אנדערע קראָאַזֶּן אָזֶן באקענען
ויך נאנט מיט זיין גאנצן לעבן.

די קראָען זיינען בָּכְלָל וַיֵּירְכָּלְגָּעְפָּוִינְגָּעָן. ניט אומזט
זאגט אָן אלטער שפֿרִיבּוֹוָרטָן:
„קלְגָּו וַיְיַי אָן אלטָעַ קְרָאַזֶּן.“

די קראָען פָּאַרְשְׁטִילְעָן דעם ווערט פון אָ פָּעַסְטָעַ אַרְגָּנָאַ
נוֹאַצְיָעָן זיינען דִּיסְצְּוִילְּגִירְטָן ניט עַרְגָּעָרְפָּוִין אַמְתָּחָ וַעֲלַנְגָּרָ, אָזֶן
אָפְּלוּ בָּעַסְעָרָ פָּוִין זַיְיָ. זַיְיָ זיינען שְׁטָעַנְדִּיקָ אַיְףָ דָּעָרָ וַהֲרָ, שְׁטָעַנְדִּיקָ
דִּיק אָזֶן פּוֹלָן קָאַמְפָּסָאַרְדָּנוֹגָן אָזֶן קָעַנְעָן וַיְיךָ שְׁטָעַנְדִּיקָ, בָּשְׁעַת אָ
סְּפָנָה, פָּאַרְלָאוּן אַיְינָעָרָ אַוְיָפָן צְוִוִּיתָן. וַיְיַעַרְעָסָ אַנְפִּירְעָרָסָם זיינען
גַּעֲוַיְינְלָאָךְ ניט נאר די עַלְטָסְטָעָ אָזֶן קָלְיָגְסָטָעָ מִוְּתָגְלִידָעָרָ פָּוִין דָּעָרָ
גַּעֲוַעַלְשָׁאָפָטָן, נאר אַזְיָיךְ די שְׁטָאַרְקָסְטָעָ אָזֶן מַוְּטִיקָסְטָעָ, וַיְיַלְלָ זַיְיָ
מוֹן זַיְיָ גַּרְיִיטָ צַוְּ יַעֲדָעָ רָגָעָ, דָּעַרְשְׁטִיקָן מִיטָּ בָּחָ דָּעָם קָלְעַנְסָטָן
וַיְיַדְעַרְשְׁתָאָנדָ.

דָּעָרָ אַלְטִיטְשָׁקָעָרָ וַיְלַבְעַרְפְּלָעָקָ אַזְיָ גַּעֲוַעַן אָן אַנְפִּירְעָרָ פָּוִין
אָ גַּרְיִיסָּעָרָ קְרָאָעָן-מַחְנָה, וַיְיַעַרְעָסָ אַיְופְּטָסָ קְוּוֹאַרְטָרָ אַזְיָ גַּעֲוַעַן נָאָנָטָ
פָּוִין טָאָרָאָנָטָ, אַזְיָ קָאַנְאָדָעָ לְעָבָןָ קָאַסְטָלְ-פְּרָאָנָקָ אַיְףָ אָ
בָּעָרְגָּלָ, וּאָסָ אַזְיָ גַּעֲוַעַן בָּאוֹאָקָסָן מִיטָּ סָאָסָנָעָם, אַזְיָ דָּעָרָ צְפָוָן
זַיְיָ פָּוִין דָּעָרָ שְׁטָאָטָן, די מַחְנָה אַזְיָ בָּאַשְׁתָּאָנָעָן פָּוִין אָזֶן עַדְןָ צְוִוִּיָּ
הַוְּנָדָעָרָטָ פּוֹגָלָ. אַזְיָ הַאָבָן נִיטָ גַּעֲקָעַנְטָ פָּאַרְשְׁטִיְיָן, פָּאַרְוּוָאָסָם די
מַחְנָה הַאָטָן זַיְיָ נִיטָ גַּעֲמָעָרָטָן.

אַזְיָ אָ מִילְדוֹן וַיְגַטְעַרְפָּלָעָן זַיְיָ זַיְיָ הַאַלְטָן אָזֶן דָּעָרָ לִיְיָנָגָן
פָּוִין טִיךְ נִיגָּאָרָא, אַזְיָ אָ שְׁטָרָעָנָן—פָּלָעָן זַיְיָ אָפְּפָלִיעָן טִיךְ

פער אויפן דרום. און יעדער יאל, און דער לעצטער זאך פון פערוואר, פלענט דער אלטער זילבערפלעך מושטשרן זיין מהנה און דרייסט איבערפליען די פערציק מייל אפנען וואסער צויזן טראנטאו און ניאנארא. פלייען, פלענט ער, נוט מיט א גליי בע ליניע, נאר מאכנדיק א קרייז צו מערב-זיט. אוזי ארום האט ער די גאנצע צייט געהאט פאָר די אונין העם הויך באָרג צענדאס וואָס איז געווען זיין ווענוויזער צו דעם וואַלדבערגל. יעדן יאָר פלענט ער קומען אהין מיט זיין מהנה און דאָרט שיין פאָרבְּּרִינְּגְּנְּעָן ועקם וואָכְּן. אלע טאג באָלְּד אַנְּדַעְרְפְּרִי פְּלָעָן זיך צוֹטְּיְלִין אָן דְּרִי פָּרְטִיְּס אָן. אַרְוִיסְפְּלִיעָן אוֹיפְּן גְּעִינְּן אַיְן פָּרְטִיְּע אַיְיף מָרוֹחַ-זַיִת צוֹ דָּעַר עַשְׁבָּרִידְזֶשְׂעָר בּוּכְּתָּעָן די צוֹיִיטָע אַוְּיֵף צְפָּן פּוֹן דָּעַם טִיךְ דְּאָז; די דָּרְוִיטָע — די גְּרַעְסָטָע אָן שְׁטָאַרְקָסָטָע — אוֹיפְּן מָרַבַּ-זַיִת טָאָל. זילבערפלעך האט אלְּיַין אֲנְגַּעַפְּרִט מיט דער לעצטער פָּרְטִיְּע. ווער עַם האט אֲנְגַּעַפְּרִט מיט דער עַרְשְׁטָע אָן מיט דער צוֹיִיטָע אַיְן מִיר עד הַיּוֹם נִתְּן בָּאוֹאָוקְּט.

אָן אַוְּגַּנְּטַשְׁטִילְּן מָאָרְגְּן פְּלָעָן די קְרָאָעָן שְׁטָעַנְדִּיק פְּלִיעָן הויך פָּאָר זיך אָן אַגְּלִיכָּעָר רִיבְּטוֹנְּגָן; פָּאַרְקָעְטָמָן, בַּיְּ אַוְּגְּנִיט — וַיְיַעַר נִידְעָרִיק, בַּיְּ דָּעַר עַרד, אָונְטָעָן שְׂוִין פּוֹן באָרגְּטָאָל. אַיְnf האָב גַּעֲקָעָנט וְעַן פּוֹן מִין פָּעַנְסָטָעָר דָּעַם גַּאנְצָן באָרגְּטָאָל. אַוְּיֵף אָז אָוְפְּן האָב אַיְק אָן 1885 יָאָר צָוָם עַרְשְׁטָן מָאָל באַמְּעָדָקְט די אלטער קְרָאָ. אַיְק בֵּין אלְּיַין נָאָר וְאָס גַּעֲקָעָנט אָן קָאַסְטָל-פְּרָאָנְק אָן האָב דָּעַם גַּעֲנָנְט נִתְּנַעַקְעָנט. אָן אלטער אַיְנוֹאוֹיְנָעָר האט מִיר אַבְּעָר אַיְבָּעָר גַּעַנְעָבָן, אוֹ דָּעַר אלטער קְרָאָעָנְדָעָסְפָּאָט

פִּירְתַ אָזִי אֲרוֹם וַיַּן קְרָא עַמְתָחָה שְׁוֵין מֶעָר וְזַעֲוָנָצִיק יָאָר.
הָגֵם דַי גָאנְצָע בְּעַרְגָלָאָך וַיַּגְעַן שְׁוֵין לְאָגָג גַּעֲוָעָן פָּאָרְבָּוֹט
מִיט הַיּוֹעֵר אָוָן דָוְרְכְגַעַשְׁנִינָן מִיט בְּרִיקָלָאָך, פָּלְעָנָט וַיַּך וְלַך
בְּעַרְפָלָעָק הַאלָטָן שְׁטָעַנְדִיק בְּצָי דַעַטְוּלְבָן וּוֹעָג. דָאָס טָאָכוֹן הַאָטָ
מִיר גַּעֲגָבָן דַי מְעַגְלָאָקְקִיט, צַו בָּאַקְעָנָעָן וַיַּך מִיט אָים נַעֲמָטָאָר.
צַוְוֵי מַאְל אָטָאג, אַיְן מַאְרָט אָוָן אָפְרִיל אָוָן דָעַרְנָאָר וְזַיְהָ
דָעָר בְּזָוַשְׁפָעַט אָוָן וּמַעָר אָוָן הַאָרְבָּסְט פָּלְעָנָט עָר הַהְנָה אַיְן צַוְוֵי
רוֹק פָּאָרְבִּיפְלִיעָן נַעַבָן מִינְעָן פְּעַגְסְטָעָר. אַיְן הַאָב גַּעֲוָעָן אַלְעָ
וַיַּגְעַן בָּאוּעַנְגָנָעָן, גַּעַהָעָרט. אַלְעָוַיְנָעָב אַפְעָלָן — אָוָן מִינְעָן אַיְן
אָוִישָׁרָן הַאָבָן וַיַּך בְּיַסְלָאָקוּיָן גַּעַפְנָט. אַיְן הַאָב פָּאָרְשְׁטָאָנָעָן,
אוֹהָגָן דַי קְרָאָעָן וַיַּגְעַן קְלִיְהָן הַאָבָן וְזַיְהָ אַבְעָר אָסְךְ שְׁבָל. דָאָס
אַיְן אָפְוִינְגְלְשָׁטָאָם, וּוֹאָס בָּאוּצָת אַיְן אַיְגָעָנָעָב שְׁפָרָאָר אַיְן אָגָעָ
וּלְשָׁאָפְטָלָאָכָע אָרְדָנוֹגָן, אָזִי וְזַיְהָ בַּיְנָמָשָׁן אַיְן אָפְשָׁר נַאֲךְ מֶעָר.
אַיְן אָוִינְטִיקָן טָאג בְּנָן אַנְדָ אַמְאָל גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַיְשָׁר אַיְן
הַוִּיכָן בְּרִיק. זַיְלְבָעַרְפָלָעָק אַיְן אַנְדָ דָעָר שְׁפָ�ז פָּוָן וַיַּן אָפְטָמְלָוָג

געפלויין אהיזם. די מחנה איז געפלויין איז א גלייבער שורה.
נאך פון דערויטנס האב אן שוין דערהערט דעם רואיקן און
צופרידענעס אויסרוף, אלץ איז איז ארדנונג, "פאראויס"; ווי מיר
וועלטן זיך אויסגעדריקט אויף אונזער לשון. ער האט עס אבער
אויסגעדריקט איזו:

№ 1.

קְלֹפֶּה... קְלֹפֶּה...

זין ליעטענאנט האט הייך איבערגעחרט זין באפעל. די
פוגל זינען געפלויין וויער נידעריך, פדו ניט אנטקען צו קומען
דעם שטראם פון ווינטן זיך האבן געטאות אויפחויבן זיך ביט
ברוקל, אויף וועלכן איך בין געתשאנען. זילבערפלעך האט מיך
גלייך דערזען, ער האט מיך א רגע שארכ אונגעיקט, איז איז
אַפְּגָעָפְּלוּיָן אֵין אַזִּיט, וויל איך בנען, לוייט זין מײַנוֹנָג, ניט איז
ויבער געווין. ער האט אויסגעשריען צו זין מחנה:

№ 2.

"זִוִּיט פָּאַרְיוֹבְּטוּק!"

גלייך האט ער זיך אויפגעהיבן איז דער לופטן, נאכגעע
פאַלנט פון זין גאנצעער מחנה. דערזענדייך אבער, או איך בין

נוט באוּ אַפְנֵת, אָיִן עַר פַּאֲרְבִּינְגָּעָפְלוֹיָן אַבְעָר מִין⁺ קָאָפֶן. אַלְעַ
אָונְטְּעַרְתָּאַנְעַר הָאָבָן וַיֵּדְאַרְפְּנָעַלְאָוָן אָיִן אַנְגָּעָנוּמָעָן דַּי פְּרִיעָרָ
הַיקָּעָ רִיבְטוֹנָגָה, וּוֹעֵן וַיְיִזְיַעַן אַרְבְּעַר גָּעָפְלוֹיָן דַּי בְּרִיקָה, וּוֹאוֹ אַנְךָ
בָּן גַּעַשְׁתָּאַנְעָן.

אוֹפֶן מַאֲרָגָן הָאָב אַיְיךְ שְׁוִין גַּעַשְׁוָאָרָט אַוְיָפָן זַעַלְבָן אָרָט, אָיִן
וּוֹעֵן דַּי קְרָאָעָן הָאָבָן וַיֵּדְעַרְנָעַנְטָעַרְתָּ, הָאָב אַיְיךְ אַיְפְּנָעַהְיוֹבָן
מִין שְׁפָאַצְּרִישְׁטָעָקָן, פּוֹנְקָטָן, וּוֹי אַיְיךְ וּוֹאלָט וַיֵּדְאַנְךְ וַיְיִגְזְּלָטָם.
דַּעַר קְלוֹגָעָר אַלְטִוְתְּשָׁקָעָר הָאָט גַּלְיָיךְ בָּאַמְשָׁרָקָט מִין בָּאָ
וּוֹעַנְגָּג אָוֹן הָאָט גַּלְיָיךְ אַוְיָסְגָּעָרָקָעָט:
№ 3.

...קָאַמְּוָיָה...

„גַּעַפָּרָא!“

עַר הָאָט וַיֵּדְאַרְטְּעַרְתָּאַנְעַר אַוְיָפָן פּוֹצִיךְ פּוֹם
הַעֲכָר וּוֹי גַּעַכְתָּן.

וּוֹעֵן עַר הָאָט אַבְעָר דַּעְרוֹעָן, אוֹ דָּרָם אָיִן נִוט קִיְּין גַּעַ-
וּעַר, אָיִן עַר דְּרִיאַסְטָ פַּאֲרְבִּינְגָּעָפְלוֹיָן לְעַפְנָמָיר,
אוֹפָן דְּרִיאַטָּן טָאגָן הָאָב אַיְיךְ שְׁוִין גַּעַנְוּמָעָן אָ בִּיקָם, דָּא-
מְאַלְסָטָה הָאָט עַר אַוְיָסְגָּעָרָקָעָט:

№ 4.

...קָאַמְּוָיָה...קָאַמְּוָיָה-קָאַמְּוָיָה...

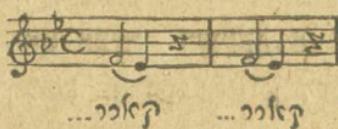
אָ גַּרְוִיסָע גַּעַפָּר — אָ בִּיקָם!

וַיְהִי נֶחֱלָה הָאָת אֵיבְרָנֶגֶעֲבָן דַעַם בְּאָפָעַל.
דַי קְרָאָעַן הָאָבָן וַיְך שְׁנָעַל אַוְיְפְנָעַהוּבוֹן, אַיִן קְרָאָה הָאָת
וַיְך אַפְנָעַטְיְילָט פָוָן דָעַר צְוַיְינְטָעָר, בָּנוּ וַיְיִנְעַן אַלְעַ צַיְעָ
גַעַקְוִמְעָן צַוְאָה הוֹיְד, וּוְאָס אַיְן שְׂוִין גַעַוְעָן נִוְתָּ רַעְגְּרַיְיכְבָאָר
פָאָר אַשְׁאָם.

דָאַמָּאַלְסָט וַיְיִנְעַן וַיְיִרְאַיְקָ פָאַרְבִּינְגְּעַפְלוֹיְנָן דַעַם גַעַפְעַרְלָאָבָן
אָרָט, אַוְן לְאַונְדִּיק מִיך וּוְיִיט הַינְטָעָר וַיְהִי, הָאָבָן וַיְיִרְאַפְנָעָ
לְאָוָת נִידְעַרְקָעָר אַונְטָעָרָן שְׂוִין פָוָן וַיְיִעַר בָאַרגְטָאָל,
אַז אַנְדָעָר מָאָל, וַיְעַן דַי קְרָאָעַן וַיְיִנְעַן וַיְיִגְעַזְנָלָאָר, גַעַ-
פְלוֹיְנָן מִיט אַצְוַטְעַרְקָעָר גַלְיְכָעָר לְבָנִיעָ אַבְעָרָן טָאָל, הָאָת וַיְך
אַרְוִיטְעַקְוִקָעָר קָאַרְשָׁוָן אַרְפְּגָעָלָאָוָן אוֹרָף אַ בְּוִים פָוָנְקָט אוֹרָף
וַיְיִעַר וּוֹעֵג.

דָעַר אַנְפְּרַעְרָר הָאָת אַוְיְסְגְּעַרְקָאַקָּעָט:

Nº 5.

„אַ קָאַרְשָׁוָן!“

עָר הָאָת וַיְך אַפְנָעַשְׁתָּעַלְמָט. אַלְעַ קְרָאָעַן הָאָבָן
גַעַטָּאָן דָאַסְוַעַלְפָע — אַוְן הָאָבָן אַרְוִמְגְעַרְיְגְנָלָט אַיִן אַ גַעַ-
דִוְכְטָעָר מְחַנָּה וַיְיִעַר אַנְפְּרַעְרָר. אַזְוִי וַיְיִנְעַן וַיְיִרְאַפְנָעָ
גַעַבְעָן קָאַרְשָׁוָן אַז שְׁוָם שְׁרָעָק. אַיִן אַ פָעַלְטָל שְׁהָ אַרְוָם הָאָבָן וַיְיִ-
רְעַוְעָן אַ מְעַנְשָׁן מִיט אַ בְּיִקְס אַוְן דָעַרְהָעַטְלָדָעַם סִינְגָנָל:

№ 6.

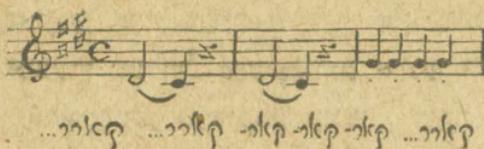
„א גְּרוֹיסֶעֶת סְפִנָּה — א בְּיֻקָּס! א בְּיֻקָּס! פְּלִיטַ אַיִּיךְ פָּאנָאנָן
דַּעַר, אֹיֵב סְאַיְוַן אַיִּיךְ לִיב דַּעַר לְעַבְנָן“

די פּוֹינְגָּלָן הָאָבָן וַיֵּךְ צַוְשָׁאָטָן אֵין דַּעַר הָוִיךְ אֵין אֵין דַּעַר
ברִיגְטַן אֵין הָאָבָן אָוֹיְוָס אַוְסְנָעָמְטִין דַּי סְפִנָּה,

בִּיסְלָאָכוּיְיוֹן הָאָב אַיִּךְ וַיֵּךְ אַוְסְנָעָלָעָרְנָט צַו פָּאַרְשְׁטִין אַלְעַ
אֲוַבְּעַרְיוֹקָעַ בָּאָפְּעָלָן פָּוּן דָּעַם אַלְטָן אֲנְפְּוֹרָעַ. אַיִּיךְ הָאָב וַיֵּךְ אַיִּיךְ
בָּעָרְצִיְּנָט, אוֹ אַמְּאָלָל קָעָן אַכְלִינָעָר שְׁנָוִי אֵין קָלָאנָג בָּאַטְיִיטָן אַ
גְּרוֹיסָן חִילּוֹק אֵין גְּעַדְּאָנָק.

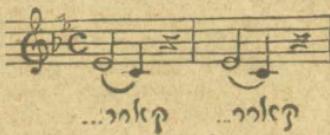
אוֹיְוָס, לְמַשֵּׁל, בָּאַטְיִיט דַּעַר בָּאָפְּעָל 5 № — אַרְוִיבְּפּוֹגָל אֵין
7 № הַיִּסְטַּט — „פְּלִיטַ אֵפְּ אֵן אַ וַיְתַּי“

№ 7.

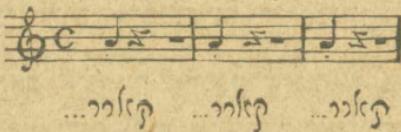
וַיַּיְדְּזָוִיְוָתָא אַוִּים, אֵינוֹ דַּעַר 7 № אַ פָּאַרְבִּינְרוֹנָג פָּוּן דָּעַם
5 №, וּוֹאָס בָּאַטְיִיט „סְפִנָּה“ מִיטָּן 4 №, וּוֹאָס בָּאָפְּעָלָט אַפְּצָוָן
טְרָעָטָן. דַּעַר 8 № בָּאַטְיִיט אַ פְּשָׁוֹטָן, „שְׁלוּם-עַלְיָסְטָן“

Nº 8.

אין דערוּלְבָּעֶר צִיִּת בָּאֲדִימָה 9 № שׂוֹן אַ בָּאָפָּעַל צַו דֵּי זַעַל
נָעַרְסָה: „אַכְטּוֹנָגָן!“

Nº 9.

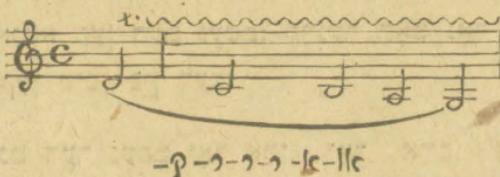

*

אנַהוּב אָפָרִיל הָאָט זַוְךָ אַין דָעַר מַחְנָה אַנְגַּנְהָוִבָּן אַ
פִּיכְבָּעָרְהָאֶטְטָע טַעַטְיקִיָּת. וּנוּ עַם וּוַיִּוְתָ אָוִים אַינוּ דֵי סִיבָה פָוָן
דָעַר אַזְוַרְעָנָגָג נְעֻוָעָן וַיַּעַר אָן עַרְנְסָטָע. אַן חָלְבָן טָאָגְפָלָעָן דֵי
קְרָאָעָן פָּאָרְבְּרִינְגְּגָעָן צְוִישָׁן דֵי סָאָסָנָעָן. אַנְשָׁטָאָט אַרְוִיסְצְׁוּלִיעָן, וּנוּ
בְּיוּ אַיצְטָן, גָּאנְץ בָּאָגְנִיעָן אַוִיפָּמְסָחָר צַוְוִי אַוְן צַוְוִי דְּרִיָּי, זַיְנָעָן
וּנוּ אַרוּמְגָעָפְלוּיָן אַיְבָעָרָן וּוּלְדָלָל, נָאָכְיָאָגְנָדִיק אַיְיָנָעָר דָעַם צְוִוִיטָן,
אוּנוּ אַוִיסְפִּירְנְדִיק פָּאָרְשִׁידְעָנָע גַּשְׁוִיקְטָע קְוָנְצָן... וַיַּעַר בָּאָלִיבָטָן
סְטוּעָר סְפָאָרָט אוּנוּ נְעֻוָעָן: פָוָן דָעַר בְּלֹוָעָר הַוִּיך אַרְאָפְפָאָלָן
פְּלוֹצְלָוָגָן, וּנוּ אַ בְּלִיאָן אַוִיפָּוּאָסָעָר סְאָיוּן קְרָאָ, וּוּלְלָכָע אַינוּ
רוֹאָק גַּעֲוָסָן אַוִיפָּאָ צְוִוָּגָן, אוּנוּ אַרְוִיְפְשּׁוּבָן גְּלִיָּיך צְוִירָק, נִיטָן
בָּאָרִירְנְדִיק דֵי קְרָאָ. דָעָרְבִּי הָאָבָן וַיַּעַרְעָע פְּלוֹגְלָעָן גַּעֲרָזִישָׁט וּנוּ

ווײַיטַע דונעָרָן. אַדְעָר אַ קְרָאַ פְּלַעַנְטַ אַיִּינְבּוֹיְן וַיֵּן קָאָפַ, אַנְבְּלָאוֹן
די פֶּעֶדרָן אָזְוִי, אוֹ שֶׁר פְּלַעַנְטַ וּוֹעָרָן גַּעֲרָאָטָן אַיְן אַ נַּאֲדַלְפָעַל,
אוֹן דַּעֲרַנְעַנְטַעַנְדִּיק וַיֵּךְ צָוֵם צְוִוִּיתָן, אַרְוִיסְנָאַרְגְּלָעַן אַ לְאַנְגָּן טָאָן,
וְאָסַם הַאָט גַּעַלְוְנְגָּעָן:

№ 10.

אַיְן גַּיְן בֵּין אֵיךְ גַּעֲוָאָר גַּעֲוָאָרָן, וְאָסַם דָּאָס אַלְעַז הַאָט
בָּאַטְיִים. די קְרָאָעַן הַאָבָן וַיֵּךְ דַּעֲרַקְלָעַרְטַמַּת אַיְן לִיבָּע אַיְן אַנְגָּעָן
הַיְּיָבָן וַיֵּךְ צָוֵ פָּאָרָן. די זְכִירָם הַאָבָן וַיֵּךְ אַיִּסְגַּעַחַנְטַ פָּאָר וַיִּעַרְעַ
אַיִּסְדַּעַרְוַיְילְטַע מִיטָּן כְּחַ פָּוֹן וַיִּעַרְעַ פְּלִיגְלָעַן, מִיטָּן וַיִּעַרְעַ גַּעַ-
שִׁקְטָקִימַט אַיְן מִיטָּן דַּעַר שִׁינְקִימַט אַיְן צָארְטָקִימַט פָּוֹן וַיִּעַרְעַ
שְׁטִימַעַם. וַיִּעַרְעַ מַאֲלָאנְטַן וַיִּנְעַן גַּעֲוָאָרָן, וַיֵּן עַס וַיִּזְוֹת אַיִּסַּם, וַיֵּן
גַּעַהְעָרִיק אַפְּגַּעַשְׁאַצְּטַ, אַיְן מִיטָּן אַפְּרִילַהָבָן וַיֵּן אַלְעַז פָּאָ-
נַאֲנַדְעַרְגַּעַפְּלוֹיְן אַיְן וַיִּעַרְעַ חַתְּנוֹה-רַיְיוֹעַ אַיְבָעָרָן גַּעֲנַעַן. די
אַלְטַע, פִּינְסְטַעַרְעַ סַּאֲסַנְעַם פָּוֹן קַאַסְטָל-פְּרָאָנָק וַיִּנְעַן אַיְבָעָרְגַּעַ-
בְּלִיבָּן פָּאַרְיָהָוָמַט אַיְן שְׁטוּם.

II.

דער בערגל צוקערהוֹת שטיוּת אלֵין אַין דאנטאל, באָדערקט מיט
וועלְדער, וואָס גרעניצן זיך מיט די וועלְדער פון קאָסטָל-פראנק:
דאָרט צוֹישן צוֹוי בּערגלאָך שטיוּת אַסְסֶנֶע. אוֹיף אַיר שפִּין
הייננט אַ פֿאָרָלָאָוּנָאָר אַין אלְטָעָר קָאָרְשָׁוּן-געַסְט. יַעֲדָעָר שולְ
אַינְגָּל פון טָאָרָאָנָאָט קָעָן דָּעַם נָעַסְט; קִינְגָּר הָאָט נָאָך אַין נָעַסְט
נִיט באָמָּרְקָט קָעָן סִימָן פון לעַבָּן.

אוֹי הייננט דער נָעַסְט יַאֲר אַיִּינָן, יַאֲר אָוִים, אַלְט אַין
אוַיסְגָּעָרִיםְט אַין ווֹאָרט, דּוֹכְט זִיך, אוֹיף אַ שְׂטָאָרְקָן שְׁטוּרָעָם,
וְואָס וְאַל אִים אָפְרִיכִּסְן פון דער הוֵיך אַין צוֹשְׁמָעְטָעָן אוֹיף
שְׁטִיקָּר,

אַמְּאָל אַין מָאִי בֵּין אַיך בְּאַנְגָּעָן שְׁטִילְעָרְהִיט אָוּעָק אַין
וועלְדָּל, די אָרָפְּגָּעָפְּאָלָעָנָע בְּלָעְטָעָר זַיְנָעָן אוֹי פִּיכְט גַּעֲוָעָן,
או זַיְהָאָבָּן פָּאָרְשְׁטִיקָּט דָּעַם אָפְּקָלָאָגָּן פון מִינָּעָ טְרִיט. צְוּפְּעָלִיק
בֵּין אַיך פָּאָרְבִּינְגָּעָנָגָעָן גַּעַבָּן אַלְטָן נָעַסְט אַין צַיְמָן גְּרוּס
פָּאָרוֹאָנְדָּרָוָן הָאָב אַיך דָּעְרוֹעָן אָרָפְּהִינְגָּנְדִּיק פון אִים אַ
שְׁוֹאָרְצָן וּוַיְידָל. אַיך הָאָב אַ קלָּאָפְּ גַּעַטָּאָן מִיט אִימְפָּעָט אַיבָּעָרָן
שְׁתָאָגָּן — פון נָעַסְט אַיְוָ אָרְזְגָּעָפְּלוֹגָן אַ קָּרָא. דָּעָר סָוד אַיְוָ
אַנְטְּפָּלְעָקָט גַּעֲוָאָרָן. אַיך הָאָב שְׁוִין לְאָגָּה חֹשֶׁד גַּעֲוָעָן, או יַעֲדָן
יַאֲר בָּאוּצָט זַיך עָרְגִּינִּין אוֹיף אַסְסֶנֶע אַ קָּרָאָעָן פָּאָרְפָּאָלָק.
אַיצָּט בֵּין אַיך גַּעֲוָאָר גַּעֲוָאָרָן, או דָּאָס אַיְוָ וְלִבְּעָרְפָּלָעָק מִיט
זַיְן פְּלוֹנִיתָאָעָן.

דער אלטער נעסט איז געוווען זיער רעַ
וירענץ. דא האבן ווי זיך רואיך געווואינט
א لأنגע ציטט, הנמ מאָן-טענלאָך פֿלעַן
געבן זיער נעסט פֿאָרְבִּיגְגִּין יונגעַרְס און
אַינְגְּלָאָך מִיט גַּעֲוֹעֵר. נאָך דער אַנטְפְּלָעַ
קִינְגְּהַאָב אַיְיךְ שְׁוִין אַ צְוִינְגְּטָן מַאַל וַיַּן
רוֹ נַעַט גַּעַשְׁטָעַרְתָּ, אַיְיךְ הַאָב אַבְּעָרָה נַעַט
אוֹיְפְּגַעַה עַרְטָט צָו באָבָאכְטָן וַיַּן דָּוֶרֶךְ אַ
דָּעַרְנוּנְטָעַרְגְּנוּנְס-גַּלְאָן.

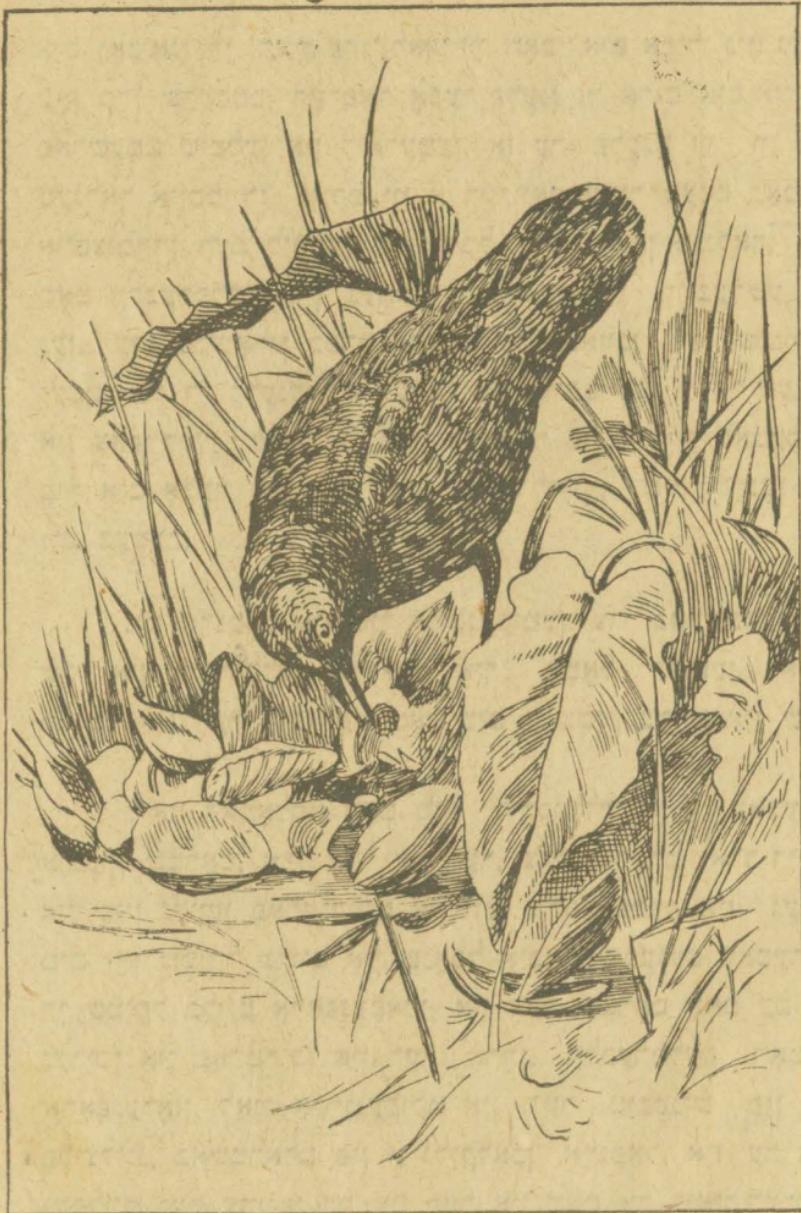
אמַאל, באָקוּקְנְדִיק דָוֶרֶךְ מַיְן גְּלָאוּ דַעַם
געַנְטָן, האָב אַיְיךְ דַעֲרוּעָן אַ קְרָא, וּוְאָס
אַיְיזְגַּעַלְיוֹנְן אַיבְּעָרָן טָאָל מִיט עַפְּסָס וּוְיַיְזָרָס
סֻעַם אַיְן שְׁנָאָבָל. עַר אַיְן גַּעַלְיוֹנְן אַיְן
דָעַר רִיכְטוֹנָג פִּין רָאוּעַדָּאָלָם טִיךְ אַיְן הַאָט
וַיַּךְ אַרְאָפְּגַעַלְאָוֹן בִּים הַוִּיכְנָן בַּיְבָעָר הַוִּילָם.
דא האָט עַר אַרְאָפְּגַעַלְאָוֹן דִי וּוְיַסְעָז וְאָה,
וּוְאָס עַר האָט אַיְן וַיַּן שְׁנָאָבָל גַּעַטְרָאָגָן,
אַיְן האָט וַיַּךְ שְׁנָעַל אַיְן פְּאָרְזִיכְטִיק אַרְוּמָן
גַּעַקְוִיקָט. אַיְיךְ האָב גְּלִיאָךְ דָעַרְקָעָנָט מַיְן
אלְטָן באָקָאנָטָן זַיְלָבְּרָפְּלָעָק. אַיְן אַ וּוְיַלְעָז
אַרְוּמָהָט עַר אוֹיְפְּגַעַהוּבָן דַעַם וּוְיַסְעָז
גַּעַנְגַּשְׁתָּאָנָד — אַ מַוְשָׁל-שָׁאָל — אַיְן אַיְן אַפְּגַעַן

פְּלוֹיָן לְאַנְגָּזָם צָוּמָה בְּרָעָג פּוֹן טִיכְלָה, וּוְאָס אַיְן גַּעַוְעָן באָוָאָקָסָן
מִיט שְׁמַשָּׁאוּ אַיְן אַנְדָּרָעָ קְרִיוּתְאָכְצָעָר. דָאָרָט האָט עַר וַיַּךְ גַּעַן

נומען צו דער ארבעט: ער האט אויסגעראבן פון דער ערדר א
היפל מיט מושלעם און אנדרערע וויסע, גלאאנציגע זאכן. ער האט
זוי אויסגעלאיגט אויף דער זונ, געררייט אויף אלע זויטן, ווינדער
אויפגעחויבן און שנאבל איזן זאך דער אנדרער און ווינדער
אראפעגעלאות אויף דער ערדר. ער איז צונגעפאלן צו זוי פונקט וויא
א פויגל צו אירע איעער און האט געקובט אויף זוי מיט דאר-
שטייק איזן פונקט וויא א קמצן אויף זיין אוצר. דאס איז געווען
זיין שוואCKERיט. ער האט זיך אליען ניט אפגעגעבן קיין קלארן
חספזן, פארווואס ער טוט איזן. זיין הגאה איז געווען ניט גע-
קינצלט. אן האלבע שעה נאכאנאנד האט ער זיך געשפלט
מיט זיין אוצר. דערנאך האט ער צונעדעקט זיין עחפזים צווא-
מען מיט דער ניער מושל-שאל מיט זאמד און בלעטער און איז
אפגעפלזיגן.

גלייך בין איך צונגעאנגען צו יונגעם ארט, האב אויסגע-
ראבן און באקוקט זיין אוצר. דא האב איך געפונען אן היפל
וויסע שטיינדרעליך, מושלכם, בלעבענע שררבנס, שטיקלאך צינק
און אפילו א פארצעליעגעם טעפעלע, וואס איז געוועים געווען דאס
בעסטע פון זיין גאנצע קאלאעקץ. דאס האב איך געווען זום
ערשותן און זום לעצטן מאל; זילבערפלעך האט דערשפירת, איז
מאיז דערנאנגען זיין סוד און האט עס גלייך באהאלטן, וואו—
וויס איז ניט עד הזום.

פאר דער צייט, וואס איך האב איז נאכגעקובט, האט ער
אייברגעלעט זיינער א סך געשעהענישן. אמאַל איז ער שור ניט
ארײַנגעגעפאלן איזן די נעהל פון א רױיב-פויגל. ניט איזנמאַל פלעגן

אִם נָאכִיאָנָן דַי קִינְגַ-פּוֹינְגָלָךְ. וְהַאֲבָן אִם אָפִילּוּ נִיט גַעֲקָעֵנְט
טָאָן קִיּוֹן שְׁלַעַכְתָּם, דַעֲרָפָאָר אָבָעָר פְּלַעַנְן וְיִי אָרוּם אִים אֶזְוִי אָמָּ
פָּאָרְשָׁעַמְט טּוֹמְלָעָן אָוֹן לִיאָרְעַמְעָן, אוּ עָרְ פְּלַעַנְט וְיִי וְוִיְיַת
מְעַנְגָלָךְ אַוִיסְמִירָן, פְּנַקְטָוּ וְיִי אַדְעָרְוָאַקְסָעַנְעָרְ מְעַנְשָׁ בָּאַמִּיט וְיִיךְ
אַוִיסְצְוִמִירָן דְעַם לִיאָרָעָם אָוֹן טּוֹמָל פּוֹן גַּאֲסָן-אַיְנְגָלָךְ. אַלְיאַן
הָאָט וְיַלְבָעָרְפָלְעָק אַוִיךְ גַעַחַאָט אַ פָּאָר וְיַלְדָעְ רַזְוְבָעָרְשָׁע נְיַיְגָוָן-
גָעָן. יַעַדוֹן פְּרִימָאָרָן בָּסְדָר פְּלַעַנְט עָרְ בָּאוּכוֹן דַי שְׁבָנוֹתְדִיקָעָ
גָעָסְטָן פּוֹן דַי קְלַעַנְעָרָעְ פּוֹינְגָלָךְ אָוֹן אַוִיפְפְרָעָסְן דַי פְּרִישָׁע אַיְיָעָר
אָוֹן צָאָפְלְדִיקָעָע עַוְפָהָלָךְ פָּאָר דַי אַוִינְגָן פּוֹן וְיַעַרְעָעָמָאָם. לְאָ-
מִיר אִים אָבָעָר דַעֲרָפָאָר נִיט בָּאַשְׁוְלְדִיקָן, מִיר וַיְיַעַן אַוִיךְ
נִיט בָּעַסְעָר.

נִיט אַיְנְמָאָל אָוּן מִיר אַוִיסְנְעָקְוּמָעָן צָו בָּאוֹאוֹנְדָעָרָן וַיְיַזְרָ
שְׁכָל אָוּן כִּוְטְרוֹקִיְתָם. אֶזְוִי הָאָב אַוִיךְ אַמָּאָל דַעֲרָוָעָן, אוּ עָרְ
פְּלִיטָם אָוּן דַעְרָ לִיְיָנָגָן טָאָל מִטָּמָאָשָׁק בְּרוּוּת אָוּן שְׁנָאָפָל.

גְּרָאָד דְּאַמְּאָלְסָט הָאָט מְעָן דְּרוֹכְנְגָלְיִינְט אַ וְוָאָסָעָר-רָעָר
אַיְבָעָרָן שְׁטָרָאָם. אַיְין טְמִילָן פּוֹן רָעָר, צְוַיְיָהָנוֹנְדָעָרָט יָאָרָד דַי לִיְיָנָגָן
אָוּן שְׁוִין גַעַוְעָן פָּאָרְעָנְדָקָט, אָוּן וְיַעַן וְיַלְבָעָרְפָלְעָק אָוּן גַעַפְלוֹיָנָן
מוֹט וַיְיַזְרָ שְׁטִיקָל בְּרוּוּת אָוּן שְׁנָאָפָל אַיְבָעָרָן אַפְעָנָעָם וְוָאָסָעָר, אָוּן
דוֹ שְׁטִיקָל בְּרוּוּת אַרְאָפְגָעָפָאלָן, אָוּן דַעְרָ שְׁטָרָאָם הָאָט עַם מִיטָ-
גָעָרִיסָן אָוּן פָּאָרְטָרְוִיבָן אָוּן רָעָר אַרְיָין, וְיַלְבָעָרְפָלְעָק הָאָט זִיךְ
אַרְאָפְגָעָלָאָוּן, לְאָגָג אַרְיָינְגָעָקָוּת אָוּן דַעְרָ טִיפְעָנִישָׁ פּוֹן רָעָר,
פְּלָזְלָנָגָן, בָּאַשְׁטָרָאָלָט פּוֹן אַ גְּלִיקָלָאָכָן אַיְנְפָאָל, אָוּן עָרְ אַוּזָעָק-
גַעַפְלוֹיָנָן צָוְ צְוַיְיָטָן עַק פּוֹן רָעָר אָוּן הָאָט זִיךְ רַוְאִיק דַעֲרָוָאָרָט,

ביז דער שטראָם האָט אַרְיֶס גַּעַשְׁטוֹפֶט די שטיַּקְל בְּרוֹזִיט פֿוֹן צוֹווַיְתָן זַוִּית רַעֲרָע. דָּא מַאֲלָסְטָה האָט עַר נַעֲכָאָפֶט זַיְן שְׂטִיקָל בְּרוֹזִיט אָוֹן אַיְן שְׂמָאַלְץ אַוּעַקְנַעַפְלוֹיְן וּוַיְיטָעָר.

וַיְלַבְּעַר פְּלַעַק אַיְן גַּעַוּעַן אַ קְרָא אַ מַזְלָה. דָּעַר גַּעַנְגַּט וּוְאוֹ עַר האָט גַּעַוְאַיְונָט, אַיְן גַּעַוּעַן רַיֵּד מִיט שְׁפִינָּו, הָגָם אַזְּיךְ מִיט סְפִנּוֹת.

יעַדְנוּ יָאָר פְּלַעַנְט עַר אַיְן אַלְטָן נַעַסְט אַיְסְוִיצָן קְלַעַנְעַע עַופּוֹת צְזוֹאַמְעָן מִיט זַיְן וּוַיְבָ, וּוְעַלְכָּעַ אַנְךְ האָב לִיעַדָּר, נִינְט גַּעַקְעַנְט אַונְטַעַר שִׁידָּן פֿוֹן אַנְדַּעַר קְרָאָעָן. וּוְעַן הַיְיָ קְרָאָעָן פְּלַעַנְט זַיְד וּוְיַדָּר פָּאַרְזָאַמְלָעָן, פְּלַעַנְט עַר וּוְעַן אַיְסְגַּעַקְלִיבָּן אַיְסְגָּנִי, אַיְינְשְׁטַיְמִינִיק, פָּאָר וּוְיַדָּר פִּירַעַר אַיְן הַעֲרָשָׁר.

*

גַּעַוְיִינְלָאָךְ קְוִמְטָט פָּאָר די אלְגַּעַמְיִינְעַע פָּאַרְזָאַמְלָוָגָג פֿוֹן קְרָאָעָן סּוֹפְּיָיְנִי. די אַלְטָעַ קְרָאָעָן בָּאוּיְינִין דָּא מַאֲלָסְטָה מִיט שְׂמָאַלְץ דָּעַר פָּאַרְזָאַמְלָוָגָג וּוְיַעַרְעַק קִינְדָּעָר מִיט די קוֹרְצָעַ וּוְיַדְעָלָאָךְ, וּוְיַעַר פְּלִיגְלָעָן אַיְן דִּיסְקָאַנְטָן-שְׂטִימָעָן. אַיְן וּוְיַעַר אַלְטָעַר פָּעַסְטוֹנָגָג, אַיְן וְאַלְדָּד פֿוֹן קָאַסְטָל-פְּרָאנָק, וּוְעַרְעַן וּוְיַדְיִינְגַּעַפְּרִיט אַיְן דָּעַר גַּעַוְולְשָׁאָפֶט. דָּא גַּעַפְּגַּעַן וּוְיַעַרְלָאָכָן אַיְן וּבְעַרְעַן וּוַיְנָקָל, דָּא

באקומען ווי זיינער ערשות דערציזהונג און דערגניען אלע סודות
און געועצן פון קראען-לעבן, דאס איז פאר ווי זיינער וויכטיק, וויל
די קלענסטע מפלח אין קראען-לעבן באטיטיט—טויט.

די ערשות צוויי וואכן באקענען זיך די יוננווארג צוישן
זיך, וויל יעדער קרא טו אלטען קענען אלע מיטנילדער פון זיין
מחנה, די עטלטערן רוען דערוויל אפ פון דער מא, וואס האט
ווי פארשאפט די אויסיזונג און האראוואנייע פון יונגן דר, איצט
קענען שיין די יוננווארג זיך אלטען שפיו געפינען, ווי קענען אויך
זיצן אויף א צויזיגל גלייך ווי די דערוואקסען.

אן א וואך אדרער צוויי ארום קומט די ציטט פון „אויס-
קריבן“. די אלטע קראען זייןען די גאנצע ציטט נערוואו און אויף-
גערענט, דאס שטערט זיין אבער ניט צו לערנען די יונגען, וואס
זייןען, פארשטיט זיך, ניט אווי שטארק צופרידן, צו הערן תורה
און מוסר פון די עטלטערן, וואס פלען זיין בין אונצט שטארק
צולאן און פיעשתשען, אלץ איז אבער צו זיינער טוביה, ווי עס
פלענט זיך אויסדריקן און אלטע דאמע אראפשינדריך די הייט
פון שלאנג-פישן. דער אלטער זילבערפלעך איז געוווען א מוי-
סטערהאפטער לערער. פון ציטט צו ציטט פלענט ער דרשענען
פאר זיין, וואס ער האט זיין אונגעאנט, וויס איך ניט, זום בא-
דויערן, עס וויאזט אוים, איז זיין שארפזוניקע דרישות פלען
شتארק נושא חן זיין.

יעדן ג' מארגן
פלענט פארקומען
דעָר ליטוֹר אַין
אלע דריַּ רַאֲטַעַם,
וואָס זַיְנַעַן צַוָּה
טִילַת גַּעֲוָעַן לְזַוִּית

דעָר עַלְמַעַר אַין קְרָאֶפְטַּ פּוֹן דֵי קְרָאֶעָן. דַעַם
רַעַשְׁתַּ פּוֹן טָאגַן הַאָבָן וַיֵּדֵי יַוְנָגָעַ קְרָאֶעָן גַּעַט
טוּמַלְתַּ אַרוֹם זַיְעָרַע עַלְטַעַרַן, זַוְּנַדְיקַ שְׁפִינַן.

וּעַן עַם קוֹמֶט אַן דַעַר סַעַפְטַעַמְבָּעַר, וּעַט
מַעַן שַׂיְן אַ נְדוֹיסַן שְׁנַוי אַין דַעַר קְרָאֶעָן
מַחְנָה. דָן נַאֲרִישַׁע זַיְנַעַן קְרָאֶעָן וּוּעָרָן
לִיעַטְנַשְׁעַר אַן קְלִינְעָר. דֵי צָארַט-בְּלוּיַע פָּאָרָב פּוֹן זַיְעָרַע אַוְיַגְנָן
(איַגְנַשְׁאָפְטַ פּוֹן אַ יַוְנָגָעַ קְרָאָ) וּוּרְטַ פָּאָרְבִּיטַן אַוִיַּף אַ טַּנְקָלַ
גַּרְיוּעַר אַוִיַּגְנַעַן אַן אַלְטַן קְלִוְןַן קְרָאָ. אַזְצַט זַיְנַעַן וַיַּיְשַׁיְן גַּטְ
דִּיסְצִיפְלִינְרַט אַן קַעְנַעַן זַיְעָרַע פְּלִיכְטַן. וַיַּיְשַׁיְן שַׂיְן, וּוּאָס
אוֹיְנָס אַיְוּנַע גַּעֲוָעַר אַן זַיְנַעַן אַדְרוֹלְגַּעַנְגַּנְגַּנְעַן אַ סַּפְעַצְיַעַלְן קְוָרָם
פּוֹן זַאֲלַאנְיַע אַן בָּאַטְאָנִיק. וַיַּיְשַׁיְן גַּטְ אַן דֵי אַלְטַע פְּוּעַרְטַע
אַיְוּ נִטְטַ אַזְיַי גַּעַפְעַרְלָאָך, וַיַּיְאַהֲרַ פּוֹפְצַן-יַאֲרִיקַעַר וּוֹן, הַגָּם זַיְן אַיְוּ
אַ סְךָ גַּרְעַסְעַר פָּאָר אַיְם. וַיַּיְאַגְּמַעְרְשִׁידַן לִיכְטַ אַנְיַנְגָלַ פּוֹן אַ
מִידָּל, וַיַּיְשַׁיְן אַיְיךְ, אַן אַ רְעַנְ-שְׁנוּרָם אַיְוּ נִטְטַ קְיַיְן גַּעֲוָעַר. וַיַּיְ
קַעְנַעַן צְמַלְן בַּיּוֹ וּעַקְסָם, הַגָּם זַוְּבַעְרְפָלְעַק אַלְיַיְן קְעַן אַפְּיַלְוַ אַפְּ

צ'ילן ביז דרייסיק, זיין קענען גוט דעם ריח פון פולווער און זיין
וינען בטוח, או זיין וויסן שיין אלע חלמאות פון דער וועלט.

אראפאלאנדיך זיך, קענען זיין שיין דריי מאָל צונזיף-
ליינן זיעדרע פֿלִינְגֶלּ פֿרִידַי זיך אַיבָּעַדְצִינְגֶןּ אָוּ זַיְן טוֹעֵן עַס וַיְיַי נַעֲ-
הַעֲרִיקִיק, אַיְיךְ ווַיְיַסְן זַיְן אַיְוףּ ווְאַסְעָר אַזְפָּןּ צַוְּרִיכִיןּ אָ פֿוֹקָם בַּיְ-
עַר טְרַעַט זַיְן אָפּ אָנְצַחְתָּ פֿוֹן זַיְן דְּרוֹבּ, זַיְן אַיְיךְ באַקָּאנְטּ,
אוּ בַּיְן אָנְפָאָלְ פֿוֹן קִינְגִּיגּ—אַנְדְּרַעַט זַיְן פֿוֹגְלָעָןּ אָנּוּ דְּרַעַט
בְּעַסְטְּרַעַט מִיטְלַזְמַעַד אָנְפָהָלְטַןּ אָנּוּ וְאַלְדַּרְ, וְוַיְיַלְסִידְסִידַיְלַזְמַעַד אָוּמְ-
מַעְגָּלָאָךְ צַוְּקַעְמַפְןּ מִיטְןּ קִלְיְינְעָםּ נִישְׁטִיקְןּ פְּאַלְקָקּ, אָנּוּ דַיְיַי
וְאַנְזַיְן זַיְן דַיְיַיְנָעַן קְרָאָעָן גוטּ באַהֲבָנְטּ, זַיְן הַאָבָן זַיְן נַאֲךְ
נִיטּ אַיְסְגָּעָלְעָרְנְטּ, וַיְיַיְלִינְטּ אַיְיַעַרְ, וְוַיְיַלְסִידִידַיְלַזְמַעַד אָנּוּ נַאֲךְ נִיטּ דַיְיַי
נַעַהֲרִיקְעַצְיַיטּ פֿוֹן יָאָרְ, זַיְן ווַיְיַסְן נַאֲךְ נִיטּ דַעַטְ טַעַם פֿוֹן מַוְשָׁלָםּ,
קְיַיְן פְּעַרְדִּישַׁעַ אַיְגָןּ הַאָבָן זַיְן אַיְיךְ נִיטּ גַּעֲפִיקְטּ, ווַיְיַיְצְן
—נַאֲךְ נִיטּ גַּעֲזָעָן אָנּוּ דַיְיַיְשָׁןּ, דַיְיַיְפְּטָטּ דַעֲרִצְיָעָרָסּ פֿוֹן אָ
קְרָאָ, הַאָבָן זַיְן נַאֲךְ נִיטּ דַוְרְכָּגָעָמָלְכָתּ.

פאר צוֹוַיְיַי חַדְשִׁים הַאָבָן זַיְן אַפְּיַלוּ נִיטּ גַּעֲוָוָאָסְטּ, אָזְ סְאיַיְן
דָא אָנְנַדְעַר גַּעֲנְטּ, חַוִּזְ וַיְיַעַר הַיְםּ, אַיְצַטְ אַבְּעַר ווַיְיַסְן זַיְן שיַיְן
אוּן קְלָעָרְןּ אַפְטָטּ פֿוֹן ווְאַנְדָעָרְןּ, זַיְן ווְאַרְטָןּ אַבְעַר גַּעֲדוֹלָדִיךְ בַּיְיַי
וַיְיַעַרְ פְּרַעַרְםּ וַיְעַלְןּ זַיְן גַּרְיַיטּ אָנּוּ וַיְעַגְּ אַרְיַיןּ.

דְּעַרְ סְעַפְטָעַמְבַּעַר בְּרִיְינְגַטּ גַּרְזְוִסְעַ שְׁנוּיִיםּ פְּאָרְ דַיְיַי
קְרָאָעָןּ, דַיְיַיְטָ פֿוֹן אַיְסְקָרִיבְןּ אָנּוּ פְּאַרְבִּיְיַ, אַיְצַטְ שְׂטָאַלְצְוָןּ זַיְן
וְיַדְעַרְ מִיטּ דְּעַרְ פְּרָאַלְטָ אָוּנְגָלְאַנְצָ פֿוֹן וַיְיַעַרְ פְּעַדְעָרְןּ, זַיְן וַיְיַנְעָןּ
וְיַדְעַרְ גַּעֲוָונְטּ אָוּנּ גַּטְשְׁטִימְטּ.

וילבערפלעך, דער שטרײַננער לערער, ווערט פֿריילאָך אָן
זינע תלמידים, וואָס האָבן אִם שְׂיָין לאָנג געשעצעט, הויין אָן
אִם האָרצִיך צּוֹ לִיבּוֹן.

פֿאָר דער גאנצָען צַיִיט האָט עֶד זַיִן גַּעֲהַלְתָּן אָין שְׁטְּרִיְּנֵן
געַר דִּיסְצִיּוֹן, עֶר האָט וְזַיִן אַוְיסְגָּעַלְעָרְנָט אלֻ סִינְגָּאָלָן אָן באָפְּלָעָן
אָן סְ'אָנוֹ גַּעֲוָעָן אַמְּחִיה צּוֹ קָוּקָן אַוִּיפּ וְזַיְעָר אַיְבָּוּנְגָּעָן יַעֲדָן טָאגּוֹן
— „עַרְשְׁתָּעַ רָאָטָע!“ — רָופְּטָדָעַ אַלְטָעַ גַּעַנְעָרָאָל, אָן

דיַן עַרְשְׁתָּעַ רָאָטָע עַנְטָפְּעָרָט אָפּ מִינְטָה הַוִּיכָּעַ גַּעַשְׁרִיּוֹן.
— „פְּלִיטָו!“ — אָן מִוְּטָן פִּידָּעָר אָן דער שְׁפִּינְזָן פְּלִיטָעָן
אלֻ אָפּ אָן אַ גַּלְיִיכָּעָר לִינְיָעָן.

— „אַרְזִיףּ!“ — אָן אלֻ הויין זַיִן אַוִּיפּ אָן אַוְינְגְּבָּלִיקָן.

— „צְוֹאָמָעָן!“ — אלֻ שָׁאָפָּן אַ שְׁוֹאָרָצָע אַיְינְגָּעָן מַאסָּעָן.

— „שְׁוֹעַבְּטָן!“ — אָן זַיִן צְוִישְׁטָן זַיִן זַיִן דָּאָרָעַ בְּלָעָטָעַ
פָּונְזָוִינְטָמָן.

— „אוַיסְשְׁטָעָלָן זַיִד!“ — אלֻ צִיְּעָן זַיִן אִוְּסָם אָן דער
לִינְיָעָן פָּונְגַּעַנְיַלְאָבָן פְּלִינְ-אַרְדָּנוֹנוֹן.

— „אַרְאָפּוֹ!“ — אלֻ לָאָן זַיִן אַרְאָפּ בְּמַעַט בֵּינוֹ דָעַר עַרד,
— „עַסְנוֹ!“ — אָן אלֻ צְוִישְׁטָן זַיִן אַיְבָּעָר דָעַר עַרד זַוְּבָּנְדִּיק
שְׁפִּינְזָן, נָאָר צְוַיִּי קְרָאָעָן בְּלִיטָעָן אַוִּיפּ דָעַר וּוֹאָךְ — אַיְינְגָּעָן אַוִּיפּ אַ
בּוֹיִם רַעַתָּם, דָעַר צְוַיִּיטָעָר אַוִּיפּ אַ פּוֹיִם לִינְקָם,
אָן אַ וּמְלָעָ אַרְוּם גִּיטָּה וְלִבְעַרְפְּלָעָק אַ סִּינְגָּאָל.

— 25 —

— אַ מְעֻנֵשׁ מִיטַ גַעֲוָעַר! — דַי וּאֱךָ-פָאַסְטַנֵס חֹרֶן אַיבָעַר
דַעַם רַוְף אָוָן דַי גַאנְצָעַ רַאֲטָעַ, פְלִיטַ פַיְיל פָוָן בְּוַיְינָן צַו דַי
בְּוַיְמָעַר, אַונְטָעַר וַיְיָעַר שְׂוִין שְׁטָעַלְטַ זַיְךְ דַי רַאֲטָעַ וַיְיָטָעַר אַוִיסָּ
אוֹן גַלְיַיךְ צַו דַי הַיְמִינְשָׁעַ סָאַסְגָעַס, נַוְתַ אַלְעַ קְרָאָעַן וַעֲרָן בָאַ
שְׁטִוְמָטַ נַאֲךְ דַעַר רַיְיעַ אַוִיפַ דַעַר וּוֹאָהָר, דַי וְכַיהָהָבָן נַאֲרָאָעַלְ
כָעַ וּוֹאָסַ הָבָן עַזְרַ נַוְתַ אַיְינְמָאָל אַוִיסְגַעַצְיַילַנְטַ מִיטַ וַיְיָעַר אַוִיסָּ
פְּרוּבְּוִידְטָעַר וּוְאַכְוָאַמְקִיטַ, וַיְיָ בְּלִיבָן שְׂוִין שְׁטָעַנְדִיקַ אַוִיפַ דַעַם
וְעַלְבָן פָאַסְטָן אָוָן מַוּן זַיְךְ אַזְיַיךְ גַלְיַכְזִיְיטַקַ שְׁפִיַוְ זַוְכָן, דַאֲם אַזְיַ
פְּאַרְשְׁטַעְטַ זַיְךְ נַוְתַ אָוָוַ לִיְכָטַ, אַבָעַר רַעְוּלְטָאָטַן נַוְתַ עַסְגָעַן.
דַי קְרָאָעַן-אַרְגָּנוֹזָאַצְיַעַ אַזְיַ, וּוֹן בָאַקָּאנְטַ, דַי בְּעַסְטָעַ צְוִוִישַן
אַלְעַ פְּוִיגְלָעַן.

לְסֹוף, אָוָן נַאֲוּעַמְבָעַר, פְלִיטַ דַי גַאנְצָעַ מְחַנָּה אַוִיפַ דַרְוָתַ
אוֹן דַאֲרַט בָאַקָעַנְטַ זַי זַיְךְ מִיטַ נַיְעַ לְעַבְנָס אַיְנְרִילְטָוְנְגָעַן, אַוְמַבָאַ
קַאנְטָעַ גַעַנְגַטַן אָוָן בְּלָעַרְלַיַ מִינְיָים שְׁפִיַוְ, שְׁטָעַנְדִיקַ אַונְטָעַר דַעַר
אַנְפִירְוָנָגַ פָוָנַם אַלְטָן קְלוֹנָן, וְלְבָעַרְפָלָעַק.

III.

פְאַרְאָן נַאֲרָ אַיְינְ צִימַט, וּוֹעַן אַ קְרָאַ אַזְיַ נַאֲרִישַ — דַאֲם אַזְיַ
דַי נַאֲכָט, אָוָן פְאַרְאָן נַאֲרָ אַיְינְ פְוִיגָלַ גַעַפְעַרְלַאָךְ פָאָר אַ קְרָאַ —
דַאֲם אַזְיַ דַי סָאוּעַ, טְרַעַפַן זַיְיךְ זַיְונְיַיְפַ בְּיַידָעַ, דַי נַאֲכָט אָוָן
דַי סָאוּעַ, אַזְיַ אַךְ אָוָן וַיְיָ צַו דַי שְׁוֹאַרְצָעַ פְוִיגְלָעַן, סָאַיְן גַעַנְגַן
פָאָר אַ קְרָאַ צַו הַעֲרָן אַ וַיְיָתָן אַפְקָלָאָנָגַ פָוָן אַ סָאוּעַ-גַעַשְׁרַתַן,

ער ואל אַרְויִסְשְׁטָעָקָן זַיִן קָאָפֶ פָּוֹן אָונְטָעָר דֵּי פְּלִינְגָּל אָן אָפְנוּצָן
אָגָאנְצָעָ נַאֲכָט צָאָפְלָעְנְדִּיק וֵיךְ פָּוֹן פְּחָד. אָן אָ פְּרָאָסְטָ פְּרִירָן
זַיִן אָפֶ דֵּי אַוִּינָן, וּוּרְעָן בְּלִינְד אָן שְׁטָאָרְבָּן, וּוּילְ קִין שְׁפִיטָאָל
פָּאָר קְרָאָנְקָעָ קְרָאָעָן אַיִן נַאֲךְ נִימָאָ.

בָּאַלְדָּ מִוּטָּן עַרְשָׁתָּן שִׁיןָן פָּוֹן דָּעָר וּוּן דָּעְרוּקָט וֵיךְ אָבָעָר
וּוִידָעָר וּוַעֲרָר מָוֹת. זַיִן זַוְּבָן אַרְוָם דָּעַם גָּאנְצָן וּוְאַלְדָּ בְּזָן וּוּ גַעֲפָנִי
נַעַן דֵּי סָאוּעָ, וּוָאָסְטָהָט וּוַעֲרָר רָוּ גַעֲשְׁטָעָרט. דָּאַמְּאָלָסְטָ פְּלָעָן
זַיִן אַיִרְ פְּנִינְיקָן בְּזָן צָוָם טְוִוִּיט אָדָעָר מְפָלָעָנט אַיִרְ פְּאַרְטְּרִיבָן
אוּיפָ צְוֹוָאנְצָיקָן מַיִיל וּוַיִּיט.

אַיִן 1893 יָאָר זַיְנָעָן דֵּי קְרָאָעָן וּוּ גַעֲוִינְגְּלָאָר, גַעֲקוּמָעָן
אַיִן קָאָסְטָלְ-פְּרָאָנָק, אַיִן אָ פָּאָרְ מְעָגָן אַרְוָם, שְׁפָאַצְּרָנְדִּיקָן אַיְבָעָרָן
וּוְאַלְדָּ, הָאָב אַיִךְ וֵיךְ צְוָעָלִיקָן אַנְגָּעָשְׁטוּיסָן אוּיפָ אָ שְׁפָרָן פָּוֹן אָ
הָאָוּ, וּוּלְכָעָר אַיִן מִתְּ אַיְמָפָעָט גַעֲלָאָפָן אַיְבָעָרָן שְׁנִיָּה. זַיְנָעָן פְּאָרָ-
צְוּוּיְפָלָטָעָ שְׁפָרְוּנְגָעָן הָאָבָן בָּאוּוֹן, אוּ מְהָאָט אִים נַאֲגָעָיאָנָט.

דָּאָסְטָהָט מִיךְ פְּאַרְוּאַנְדָעָרט, וּוּילְ אַיִרְ הָאָב נִימָט בָּאָ-
מַעֲרָקָט קִין נַאֲכָיָאָנְעָר. אַיִךְ בְּזָן אַוְעָקָ נַאֲךְ דֵּי שְׁפָרָן פָּוֹן הָאָוּ
אַיִן הָאָב בָּאַלְדָּ דָעְרוֹעָן אָ טְרָאָפָן בְּלָוטָ אַוִּיפָן שְׁנִיָּה. אַיִן אָ פָּאָרָ-
טְרִיטָ וּוַיִּטְעָרָהָב אַיִךְ גַעֲפָנְגָעָן דָעַם טְוִוִּיטָן גַּרְף פָּוֹן קְלִינְגָעָם
אַרְיִמְעָן הַעֲוָלָעָ.

וּוְעָרָ אַיִן דָעָרְ-רוֹצָחָ גַעֲוָעָן, דָּאָסְטָהָט גַעֲבָלִיבָן פָּאָר מִירָ אָ
סָוּר. בִּיְ אָגָעְנוּיָעָר אַוִּיסְפָּאָרְשָׁוָגָן הָאָב אַיִךְ אַנְטָפְלָעָקָט אַוִּיפָן
שְׁנִיָּה אָ שְׁפָרָן זַיִן צְוִיִּי גְּרוֹזְמָעָ נַעַגְלָ אָן וּוּאַנְדָעָרָבָר אַוִּיסְגָעָ-

צ'יבנטען ברוינעם פעדער. די זאך איז פאר מיר קלאר געוווארן.
דאס איז געוווען א שטיז זס א וווען.

אין איז האלבע שעה בין איך פארביינגעגןגען. נבען דעם
ארט, און איך האב דערזען אויף א בזים און צען טרייט פון דעם
גוף די גרויזאמע סאווע. זי האט זיך ניט געקענט פאנאנדרערשיידן
מייטן ארט פון דער ר齊חה, די שפערן איז שמי און די פעדער
האבן מיך ניט גענארט. איך האב זיך דערגענטערט, זי האט
אויסגעקרעלצעט:

— ק ר ר ר א א ל — און איז פאמעלאך אוועקגען
פלויין, פאלנדיק מיט אירע שווערעד בריטיע פלייגלען. איז צוּוִי
טעג ארום האב איך באמרקט באולד אינדרערפֿרַן, אן אומגעווינָן
לאכע אויפֿרַענָּונג צויזשן די קראען. איך בין גלייך אהויסגענָן
גען און האב דערזען א פאר שווארצע פעדערן וואס האבן געַ
פלאטערט איבערן שנייע. איך בין גענאנגען אנטקען דעם ווינט
איין דער ריכטונג פון די שווארצע פעדערן און בין געלביבּן
שטיין פאר בלוטיק שיריים פון א קרא, און ווינדער א שפער פון
צווּי נענְל פון רוזח.

דאס איז געוווען די וועלבע סאווע. ארום און ארום האט
מען געוווען סמנים פון א בלוטיקן קאמפֿ. דער רוזח איז אבער
געוווען צו שטארק, ער האט איז אראפֿגעשלעפעט ביינאכט פון
צווּיג, בעה די פינסטערניש פון דער נאכט האט געמאכט אומָּ
טען לאך יעדן פרובּ צו אנטלויפּן.

איך האב איבערגעדרײַט דעם גוף אויף דער אנדערער זוּוּט.

צופעליק האב אויך באמערכט דעם קאָפּ — אַ טְרוּיעַרְיךָר זִיפּע
האט זיך מיר אַיסנעריסן פון הארץן.

דאמ איז געווען וילבערפלעקס קלוגער נ אָפּ. זיין לאָנגער
ארבעטען טרייכָר לעפּן, וואָס האט געפְּראָכְט אָוּ פְּילַעַן נוֹזָן זיין
פָּאַלְקָה, אַיז גַּעֲוָעַן אַיסנְעַלְעֶבֶט.

ער אַיז דערהָרגָעַט גַּעֲוָאָרָן דורך דערָעַלְבָּעַר סָאוּעַ, פון
וועלְבָּעַר ער האט פָּאַרְהָוִת אָזָוּ פְּינָל יונגעַן קְרָאָעָן פון זיין מְחַנָּה.

דער אלטער געסט אַזְיַף דעם צְוִיקָעַר הָוּט אַיז פָּאַרְלָאוּן
און צופאלן גַּעֲוָאָרָן. די קְרָאָעָן קְוִמָּעַן ווי גַּעֲוַיְינְלָאָד אַיז קָאַסְטָלָה
פרָאנְקָה, אַבָּעַר אַן וַיְיַעַר בָּאַרְזָמְטָן אַנְפְּרָעָר. וַיְיַעַר רַיְיַעַן
ווערָן שִׁיטְעָרָעָר אַיז אַיז גַּוְנָן ווּעַט מַעַן זַיִן אַזְמָוִיסָט ווּבָן צְוִוִּישָׁן
די אלטער סָאָסְנָעָם, ווּאוֹזְיַעַר עַלְטָעַר-וַיְיַדְעַם האָבָן גַּעֲלַעַבֶט,
גַּעֲלִיבָט אַיז גַּעֲלַעַרְנָט יַאֲרָן-לְאַנְגָּה.

